

فارماکولوژی

مؤلفین: دکتر احمد ملایی - دکتر سید محسن افخمی

۱۳۹۱

انتشارات مانز

میرشناسه	: ملایی، احمد، ۱۳۴۳-.
عنوان و نام پدیدآور	: فارماکولوژی/مولفین احمد ملایی، سیدمحسن افخمی.
مشخصات نشر	: تهران: ارتش جمهوری اسلامی ایران، نیروی زمینی، انتشارات معاونت تربیت و آموزش، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	: ۹۸ ص.: مصور (رنگی)، جدول.
شابک	: ۵۰۰۰۰ ریال: ۹۷۸-۹۶۴-۲۹۰۶-۰۵۷-۴
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: واژه نامه.
موضوع	: داروشناسی
موضوع	: داروها
موضوع	: داروها -- نگهداری
شماره افزوده	: افخمی، سیدمحسن، ۱۳۵۵ -
شماره افزوده	: ایران. ارتش. معاونت تربیت و آموزش. انتشارات ملایز
رده بندی کنگره	: RM ۱۳۹۱۳۰۰ ۱۳۹۱۳۰۰ / ۷۲
رده بندی دیویی	: ۱/۶۱۵
شماره کتابخانه ملی	: ۲۸۴۶۲۰۱

انتشارات مانز: ۲۳۶۸۳۳۷۲

نام کتاب: فارماکولوژی

مولفین: دکتر احمد ملایی - دکتر سید محسن افخمی

مدیر مسئول انتشارات: علی دلاوری

ویراستار ادبی و فنی: صالح پازوکی

نوبت چاپ: اول

سال چاپ: ۱۳۹۱

تیراژ: ۵۰۰ جلد

حروف چینی و صفحه آرایی: ابوالفضل صیاد

لیتوگرافی: لیتوگرافی امیر شهید سپهبد علی صیاد شیرازی

چاپ و صحافی: صحافی فتح المبین

قیمت کتاب: ۵۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۹۰۶-۰۵۷-۴

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	۱
فصل اول- کلیات دارو شناسی	۲
تعریف	۲
نام گذاری داروها	۲
منابع تهیه داروها	۴
مکانیسم عمل داروها	۶
دوز دارویی	۹
فاکتورهای مؤثر بر تعیین دوز دارویی	۱۰
فصل دوم- طبقه بندی داروها	۱۳
روش های مختلف طبقه بندی داروها	۱۳
داروهای خوراکی	۱۵
داروهای تزریقی	۲۹
داروهای پوستی	۳۷
فصل سوم- شرایط نگهداری داروها	۴۹
عوامل مؤثر در نگهداری داروها	۵۰
شرایط انبار	۵۴
تاریخ انقضاء دارو	۵۶
مصرف داروها در هنگام بارداری	۵۶
مصرف داروها در زمان شیردهی	۶۱
فصل چهارم- داروهای اورژانسی	۶۲
داروهای مورد استفاده در اورژانس داخلی	۶۲
داروهای مورد استفاده در اورژانس اعصاب	۸۰
منابع	۹۹

مقدمه

دارو شناسی یا فارما کولوژی یکی از اصول و ارکان پایه ای علم پزشکی به شمار رفته و بدون آن پیشرفت و موفقیت در درمان بیماری ها به شکل کنونی مقدور نمی باشد. آغاز علم دارو شناسی به زمانی مربوط می شود که بشر در روزگاران قدیم از اجزای حیوانات، گیاهان، قارچ ها و مواد معدنی جهت تسکین دردها و درمان برخی بیماری ها محلول های شفا بخش تهیه می کرد. سیر تکاملی دارو شناسی و ساخت دارو ها از مواد طبیعی و یا ترکیبات شیمیایی تا اوایل قرن بیستم سرعتی کند داشته ولی از این زمان به بعد با سرعتی روز افزون پیش رفته و امروزه صنایع داروسازی علاوه بر نقش اصلی در تهیه داروهای مورد نیاز کشور و درمان بیماری های مختلف نقش مهمی در چرخه اقتصادی و اشتغال زایی دارد .

فصل اول

کلیات داروشناسی

تعریف

دارو: به ماده‌ای اطلاق می‌شود که جهت درمان، تشخیص و یا پیش‌گیری از بیماری‌ها در انسان یا حیوان به کار می‌رود.

مثال ۱: یک آنتی‌بیوتیک می‌تواند در درمان علت یک بیماری مانند مبارزه با باکتری‌هایی که باعث یک گلو درد چرکی می‌شوند، استفاده شود.

مثال ۲: باریم سولفات در عکس‌برداری و در تشخیص بیماری‌ها می‌تواند به کار رود.

مثال ۳: یک مسکن می‌تواند در مورد درمان علائم یک بیماری مانند سر درد استفاده شود.

نام‌گذاری داروها

هر دارو می‌تواند ۳ نام متفاوت داشته باشد.

الف- نام شیمیایی^۱

این نام به دلیل طولانی بودن به سختی در ذهن باقی می‌ماند و کم‌تر کاربرد دارد. این نام فقط در کتاب‌های شیمی دارویی به کار می‌رود.

مثال: نام شیمیایی اسید آسکوربیک یا ویتامین C به صورت زیر نوشته می‌شود:

---

^۱ Chemical name